

Binden & Bouwen

De West-Brabantse aanpak van schooluitval in de praktijk

Binden & Bouwen

Voorwoord

Deze pareltjes zijn voor mij prachtige voorbeelden om schooluitval tegen te gaan. Ik heb de projecten in dit boekje met aandacht gelezen en ben blij met zoveel initiatieven. Dat er veel projecten uit de boezem van scholen komen, is voor mij een pré. Mijn stelling is: hoe dichterbij de leerling, hoe beter men weet wat werkt.

Voortijdig schoolverlaten heeft mijn warme aandacht. Mijn ambitie is dat elke jongere met een diploma van school gaat. Ik vind het onbestaanbaar dat de weg naar zelfontplooiing in Nederland te snel wordt afgesloten. Zeker daar waar het jonge kwetsbare mensen betreft, die nog niet allemaal in staat zijn daarvoor zelf bewuste keuzes te maken. Ieder moet wat mij betreft in staat gesteld worden het beste uit zichzelf te halen. Ik ben blij te merken dat mijn collega-bestuurders in de regio er hetzelfde over denken. Alleen door samenwerking binnen de regio kunnen wij ervoor zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen hun opleiding met een startkwalificatie succesvol afsluiten.

Naast deze persoonlijke ontwikkeling van jongeren is het ook maatschappelijk nodig dat veel jongeren startkwalificaties behalen. De vraag om arbeidskrachten neemt toe, ondanks de economische recessie. Tel daar de vergrijzing bij op en dan kom je tot de conclusie dat de komende jaren veel mensen nodig zijn.

Dat deze projecten zich richten op preventie vind ik belangrijk. Hoe eerder iets aan schooluitval wordt gedaan, des te beter. Hoe waar is in deze het bekende gezegde: voorkomen is beter dan genezen. De preventieve projecten richten zich onder andere op opvoedingsondersteuning op zeer jonge leeftijd, tegengaan van taal- en rekenachterstanden, vroegtijdige beroepsoriëntatie, juiste schoolkeuze en soepele overgang van VMBO naar MBO.

Als bestuurder zorg ik ervoor dat dit onderwerp op de agenda blijft staan. Echte oplossingen kan ik niet bieden. Die liggen bij de onderwijsinstellingen. Jullie weten wat in de praktijk werkt. Ik roep onderwijsinstellingen op met de ervaringen uit dit boek aan de slag te gaan. Ik hoop dat jullie deze projecten gaan toepassen binnen jullie eigen school. Waarom het wel opnieuw uitvinden als het met enige aanpassing perfect werkt? Dat kost tijd. Tijd die nodig is om kostbare leerlingen te helpen. Ik wens jullie veel succes.

Met vriendelijke groet,

Saskia Boelema

Wethouder onderwijs en jeugd Gemeente Breda

Inhoud

Thema A: Verbetering aansluiting vo-mbo

8

School's Cool Breda	11
Eerst een beroep en dan een opleiding	13
De transfercoach houdt contact	15
MBO docenten verkennen het VMBO	17
De leerling als voorlichter	19
DutsROC	21
Intensieve samenwerking als sleutel tot succes	23
Breda on stage	25
De internationale schakelklas zorgt voor warme overdracht	27
De jongerencoach weet waarover hij praat	29

Thema B: Verbetering verzuimbeleid

30

Alle leerlingen doen weer mee	33
De jeugdarts dringt ziekteverzuim terug	35
Verzuim-alert per sms	37
Jongeren gamen zich fit met Activ Workz	39

Thema C: Voorzieningen bij voortijdige uitval

40

Matchpoint	43
De Kansklas	45
Het Studenten Succes Centrum	47
In lokaal 13 kan iedereen terecht	49

Thema D: Versterking van de in- en externe zorgstructuur

50

Noad in de klas	53
VSV vraagt om versterkte leerlingzorg	55
De leerlingcoach kijkt met andere ogen	57
Het e-portfolio is meer dan een dossier	59
De medeleerling als begeleider	61
Hoe manage ik mijn klas	63
De brugklasbuddy	65
Huiswerkbegeleiding in 't voetbalstadion	67
De tutor werkt achterstanden weg	69
De intermediair kijkt naar alle leefgebieden	71

Paul Eijgendaal

06 51 58 44 02

p.eijgendaal@rocwb.nl

RMC regio 34 is actief en met resultaat!

Bij de uitvoering van het Convenant VSV is in Regionaal Meld- en Coördinatiepunt regio 34 gekozen voor een samenwerkingsvorm die recht doet aan de wensen en mogelijkheden van de vier subregio's Bergen op Zoom, Roosendaal, Breda en het Land van Heusden en Altena. Daarom worden in onze regio alle activiteiten rondom voortijdig schoolverlaten gecoördineerd door een regiegroep die wordt voorgezeten door de contactgemeente Breda. In deze regiegroep hebben vertegenwoordigers van de VO-samenwerkingsverbanden en van de beide ROC's in de regio zitting. De projectleider voor de regio is door ROC West- Brabant beschikbaar gesteld.

De regiegroep heeft met behulp van de programmagelden van OC&W in de afgelopen jaren een groot aantal projecten geïnitieerd en geborgd. Deze projecten proberen vanuit verschillende invalshoeken oplossingen te vinden voor het voortijdig schoolverlaten zodat wij uiteindelijk het aantal leerlingen dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat zo dicht mogelijk bij nul brengen. Wij zijn dan ook trots dat onze regio, op basis van de recente gegevens van OC&W, de ambities voor 2008-2009 heeft weten te realiseren.

Met deze publicatie, die mede mogelijk werd door subsidie van het Ministerie van OC&W en ROC West-Brabant, willen wij u graag over onze projecten informeren en zo onze kennis en ervaring met u delen. Mocht u geïnteresseerd zijn in meer informatie over een bepaald project neem dan gerust contact op met de genoemde personen. Zij vertellen u graag alles over hun werk.

Paul Eijgendaal

Projectleider VSV RMC regio 34

Verbetering aansluiting VO-MBO

De overgang van VO naar MBO blijkt in de praktijk een moeilijk te nemen horde. Leerlingen hebben vaak extra hulp nodig om dit parcours succesvol af te kunnen leggen. Dat begint al bij de oriëntatie op het toekomstige beroep. Voorlichting over en kennismaking met dit beroep zijn van essentieel belang voor een goede keuze en succesvolle doorstart in het vervolgonderwijs. Daarnaast is duidelijk dat niet iedereen de grote stap zonder extra hulp kan zetten. Een warme overdracht maakt het voor risicoleerlingen makkelijker om te wennen aan de nieuwe situatie en hun plekje binnen de nieuwe school te vinden. Communicatie tussen de beide schooltypen is daarbij van essentieel belang. De samenwerking tussen VO en MBO moet intensiever worden en docenten VO en MBO moeten vaker bij elkaar in de keuken kijken om te begrijpen in welke leefwerelden de leerling moet functioneren.

Henriette Martens-Ankone

06 38 21 63 17

henriette@schoolscoolbreda.nl

School's Cool Breda

School's Cool Breda is een vrijwilligersprogramma voor brugklassers. Zij krijgen, door begeleiding en positieve aandacht van een (thuis)mentor, een steuntje in de rug bij de start in het voortgezet onderwijs. Een succesvolle schoolloopbaan met een startkwalificatie bepaalt immers voor een groot deel de mate waarin jongeren op latere leeftijd in staat zijn in sociaal en maatschappelijk opzicht mee te doen.

*Geef de
brugklasser een
steuntje in de rug*

De mentor gaat gedurende circa anderhalf jaar eens per week op huisbezoek om het kind te ondersteunen bij het schoolwerk. Gedurende die periode geeft hij zijn leerling op verschillende manieren positieve aandacht. Hij begeleidt bij het huiswerk en leren, geeft structuur en leert het kind plannen. De mentor helpt bij het vinden van een rustig plekje in huis om te kunnen werken en, indien nodig, maakt hij het gedrag van de leerling bespreekbaar. Naar de ouders heeft de mentor een voorbeeldfunctie. Hij gaat mee naar ouderavonden en heeft tussentijds contact met de schoolmentor. Zo vergroot hij ook de betrokkenheid van de ouders bij de school.

De mentoren zijn mannen en vrouwen van alle leeftijden die over het algemeen hoger opgeleid zijn. Veel mentoren verbinden zich voor langere tijd aan School's Cool en gaan vaak door met een volgend mentoraat. Dit zorgt voor een stevige expertise binnen deze groep. Tijdens hun werk worden de mentoren begeleid door een mentorcoördinator. Daarnaast zijn er intervisiebijeenkomsten in kleine groepen en thema-avonden.

School's Cool werkt intensief samen met scholen voor basis en voortgezet onderwijs in de regio Breda, Etten-Leur en Oosterhout. Ook dragen de GGD West-Brabant, het Maatschappelijk Werk en Bureau Jeugdzorg kinderen aan voor begeleiding. Indien noodzakelijk levert School's Cool een bijdrage aan het realiseren van een doorgaande lijn in de begeleiding. In Nederland zijn inmiddels een tiental School's Cool actief. De voorbereidingen voor een landelijk platform zijn in volle gang.

Leo Mouws

0165 590 100

l.mouws@rocwb.nl

Eerst een beroep en dan een opleiding

Laat leerlingen eerst kennismaken met verschillende beroepen en de wereld van de arbeid en geef ze dan de kans om aan de slag te gaan met praktijkopdrachten van diverse MBO-opleidingen. Om dat mogelijk te maken zijn in de regio West-Brabant met behulp van de programmagelden VSV het Beroepen Oriëntatie Project en het Loopbaan Oriëntatie Project gestart.

*Voor een goede
beroepskeuze is
reflectie een must*

Het Beroepen Oriëntatie Project bestaat uit vier fasen en is opgezet voor tweede- en derdejaars leerlingen van de Theoretische Leerweg VMBO. In de eerste fase krijgen de leerlingen binnen hun eigen school theoretische uitleg over de verschillende sectoren, de bijbehorende beroepen en de vakken die bij die sector horen.

Daarna spreken de leerlingen in fase twee een voorkeur uit voor twee van de vier sectoren (Techniek, Groen, Zorg en Welzijn en Economie). Voor elke sector wonen ze een voorlichtingsmiddag bij. Op deze voorlichtingsmiddag bezoeken ze twee workshops naar keuze over beroepen die onder de betreffende sector vallen. De workshops worden verzorgd door gastsprekers uit de beroepspraktijk die een zo realistisch mogelijk beeld van het betreffende beroep schetsen.

Tijdens fase drie opteren de leerlingen voor een bedrijfsbezoek. De bedrijfsbezoekmogelijkheden sluiten aan bij de workshops, die de leerlingen hebben bijgewoond. Na een uitgebreide reflectie op de opgedane ervaringen in relatie tot de persoonlijke belangstelling, kennis en vaardigheden, kiest de leerling in fase vier tenslotte een vakkenpakket.

Bij het Loopbaan Oriëntatie Project maken de derdejaars VMBO-leerlingen van de gemengde en theoretische leerweg een keuze uit programma-onderdelen die door het MBO worden aangeboden. Deze onderdelen bestaan voornamelijk uit het uitvoeren van praktische opdrachten die een relatie hebben met de gekozen beroepsrichting en opleiding. Tegelijkertijd, maar ook na het uitvoeren van de opdrachten, reflecteren de leerlingen over de opgedane ervaringen en worden de gemaakte keuzes vastgelegd.

Jacqueline Schellekens

06 26 348 392

j.schellekens@rocwb.nl

De transfercoach houdt contact

Met behulp van de programmagelden VSV is in september 2009 een speciaal coachingstraject gestart. Binnen dit traject worden leerlingen tijdens hun eerste jaar op het MBO door docenten van de oude VMBO-school gecoacht. De initiatiefnemers willen door de inzet van deze transfercoaches het voortijdig schoolverlaten onder kansrijke risicoleerlingen terugdringen.

*Een risicoleerling
gooi je niet zomaar
in 't diepe*

De transfercoach begeleidt de oud-leerling door middel van coachings- en voortgangsgesprekken en overlegt daarnaast met de trajectbegeleider, de zorgcoördinator en de mentor van de MBO-opleiding. Deze contacten vinden telefonisch, per e-mail of persoonlijk plaats. Transfercoach Jacqueline Schellekens van De Ronde schetst haar rol als volgt: "Je moet steeds in contact blijven met de leerling en hem tijdens de gesprekken leren om zelf oplossingen voor zijn problemen te formuleren. Informatie wissel je uit met de begeleider en ouders. Je speelt dus een aanvullende rol."

De overstap van VMBO naar MBO is voor leerlingen een grote stap, vooral voor risicoleerlingen. De transfercoach zorgt voor een warme overdracht tijdens deze periode en biedt tegelijkertijd het MBO handvatten voor de problemen die de studenten in deze periode tegenkomen. Door de inzet van de transfercoaches voelt de leerling zich eerder thuis in het MBO en leert hij zelf zijn weg te vinden.

Het coachingssysteem is zo opgezet dat de transfercoach uiterlijk in april een lijst van VMBO-leerlingen ontvangt die in aanmerking komen voor coaching. De betreffende leerlingen worden vervolgens opgeroepen voor een intakegesprek en beslissen daarna zelf of zij coaching willen en waarvoor. Presentie en prestaties worden 2x per jaar geëvalueerd.

De transfercoaches hebben een opleiding in coachingsvaardigheden gevolgd. Tijdens hun werk hebben zij periodiek overleg over de resultaten.

Henk Peters

06 52 57 09 09

h.peters@derooipannen.nl

MBO docenten verkennen het VMBO

Scholengemeenschap De Rooi Pannen in Breda pleit ervoor dat MBO-docenten stage lopen in het VMBO. Een warme overdracht van VMBO naar MBO, het op de juiste wijze ontvangen en begeleiden van VMBO-leerlingen en de inhoudelijke afstemming van onderwijsprogramma's, hebben namelijk een positieve invloed op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten.

Een kijkje in de keuken van het VMBO levert nieuwe inzichten op

Het VMBO- en MBO-onderwijs zijn voortdurend in ontwikkeling. Niet alleen veranderen onderwijsprogramma's, ook staan methodiek en didactiek en de leerlingenzorg voortdurend ter discussie. Toen De Rooi Pannen enkele jaren geleden een symposium voor VMBO-scholen organiseerde werd duidelijk dat collega's uit de beide onderwijssectoren door al die ontwikkelingen betrekkelijk weinig wisten van elkaars werelden. Reden voor De Rooi Pannen om het fenomeen docentenstage in het personeelsbeleid op te nemen.

“Wij kunnen een VMBO-leerling immers pas goed opvangen in het MBO, wanneer wij zijn beginsituatie kennen en weten op welke wijze wij hem het beste kunnen coachen en begeleiden”, stelt Henk Peters van de Rooi Pannen. Zo is het plan geboren om docenten stage te laten lopen op VMBO-scholen. Tijdens zo'n stage gaan docenten gedurende vier dagen mee met een collega van een VMBO-school. De stage kan gericht zijn op een betere beeldvorming van de VMBO-leerling en zijn specifieke problematiek, maar kan ook bedoeld zijn om inzicht te krijgen in de wijze waarop de VMBO-docenten met de problematiek omgaan en te zien hoe zij hun leerlingen coachen en begeleiden. Tot slot kan ook inhoudelijke aansluiting van onderwijsprogramma's een drijfveer zijn.

Door de stage en de daaruit voortvloeiende collegiale contacten over en weer, ontstaat een betere aansluiting tussen het VMBO en het MBO. De docenten van De Rooi Pannen zijn in ieder geval enthousiast en omschrijven hun ervaringen als buitengewoon leerzaam, inspirerend en interessant. Vanzelfsprekend biedt De Rooi Pannen ook plaats aan VMBO-docenten die in het MBO stage willen lopen.

Wil Verhoeven

0183 30 41 00

w.verhoeven@schans.csdehoven.nl

De leerling als voorlichter

Lentoren zijn leerlingen die minstens één jaar op het MBO zitten en worden ingezet als voorlichter en begeleider. Een lentor heeft hiervoor een korte opleiding in o.a. communicatieve vaardigheden genoten en heeft kennis van de opleiding en ervaring met de gang van zaken op school.

*Onze leerlingen
zijn onze beste
ambassadeurs*

Lentoren leggen het liefst nog vóór de start van het eerste schooljaar contact met de toekomstige leerlingen van hun opleiding. Dit contact kan plaatsvinden via mail, telefoon of andere geëigende wegen. Ook kan de lentor de VO-school bezoeken om aan de toekomstige MBO-leerlingen voorlichting te geven.

Het mes snijdt aan twee kanten omdat de vaardigheden die de lentoren tijdens hun werk opdoen ook meetellen voor hun eigen studie. Daarnaast raken zij door hun inzet en de toegekende verantwoordelijkheid nauwer betrokken bij de school en hun opleiding. De lentoren onderhouden een intensief contact met de trajectbegeleider en geven hem vroegtijdig een seintje wanneer er problemen met een leerling dreigen. Andersom werkt het systeem ook goed omdat ook de trajectbegeleider de lentor kan vragen om een eerstejaars leerling te benaderen.

De nieuwe MBO-leerlingen ervaren het als prettig om al voor de start van hun studie over alle ins en outs van de opleiding in hun eigen taal vragen te kunnen stellen en dan ook nog een eerlijk en begrijpelijk antwoord te krijgen.

Volgens Wil Verhoeven van De Schans sluit het lentorenproject ook naadloos aan bij de doelstellingen van het onderwijs, omdat de lentoren tijdens hun werk vaardigheden toepassen die ze anders in simulatie hadden moeten leren. Daarnaast dragen zij door hun werk verantwoordelijkheid en zijn dus meer gemotiveerd.

Ook het intensieve contact tussen de trajectbegeleiders en lentoren wordt als zeer positief ervaren omdat men zich wederzijds gesteund weet en de trajectbegeleider door de inzet van de lentor meer tijd heeft voor specialistisch werk. Zo wordt verantwoordelijkheid gedeeld en geeft De Schans een stukje van de school aan de leerlingen.

Bas van Dijk

06 53 79 87 92

b.vandijk@it-workz.info

DutsROC

IT-Workz heeft een instrument ontwikkeld met de naam 'DutsROC' (Digitale Uitwisseling Toeleverende Scholen en ROC). Met dit systeem kunnen VO-scholen hun leerlingen binnen het ROC West-Brabant digitaal blijven volgen.

De VMBO-school blijft digitaal in contact met de leerling

DutsROC is in principe een eenvoudige digitale schil rondom het leerlingvolgsysteem, maar voorziet in de praktijk in een grote behoefte omdat het de decanen van de VO-scholen in staat stelt de overgang van hun leerlingen naar het ROC West-Brabant digitaal te monitoren. Hierdoor kunnen zij tijdig actie ondernemen wanneer een leerling zich niet inschrijft voor een vervolgopleiding in het MBO en daardoor dreigt verloren te gaan. DutsROC draagt zo bij aan het verkleinen van het zogenaamde 'zomerlek': de voortijdige uitval van VO-leerlingen tijdens de overgang naar het MBO.

Hoe werkt het systeem? De directeur of decaan van een VMBO-school kan met een e-token op elk gewenst moment inloggen in DutsROC en beschikken over de gegevens van zijn oud-leerlingen. Met het systeem is precies na te gaan voor welke opleiding de leerling zich heeft ingeschreven en welke keuzes een leerling daarna nog heeft gemaakt. Bijkomend voordeel van DutsROC is dat decanen door het systeem gedetailleerde kennis over de opleidingskeuzes van hun leerlingen vergaren, waardoor de mogelijkheid ontstaat om de keuzeprocessen nog beter te begeleiden.

Omdat het systeem alleen effectief kan werken wanneer alle scholen participeren wordt ook samengewerkt met andere roc's, zoals "De Rooi Pannen" te Breda. Daarnaast wordt momenteel onderzocht of een koppeling mogelijk is met soortgelijke systemen elders in het land.

DutsROC wordt in de nabije toekomst uitgebreid met een elektronisch overdrachtdossier (EOD) en een zorgmodule. Daarnaast wordt hard gewerkt aan het uitbreiden van het databestand om zodoende het verzorgingsgebied verder uit te breiden.

Hans Denissen

06 26 97 39 53

h.denissen@derooipannen.nl

Intensieve samenwerking als sleutel tot succes

Gebleken is dat de overstap van het VMBO naar het MBO een kritieke fase is als het gaat om voortijdig schoolverlaten. Daarom heeft Hans Denissen, decaan van SG De Rooi Pannen in Breda, met behulp van de programmagelden VSV diverse samenwerkingsprojecten gestart die de contacten met de VMBO scholen moeten intensiveren en ervoor moeten zorgen dat de leerlingen juist in deze fase goed in beeld blijven.

Samen sterker in de aanval op de schooluitval

Zo heeft de samenwerking geleid tot de start van een 'lentorenproject'. Binnen dit project krijgen leerlingen van bepaalde VMBO-scholen vanuit De Rooi Pannen een lentor toegewezen. Deze lentoren zijn zittende leerlingen die bij voorkeur afkomstig zijn van dezelfde toeleverende school of uit dezelfde woonplaats.

In de toelatingsfase of aan het begin van de opleiding gaan deze lentoren, volgens een speciaal ontwikkelde methodiek, intensievere contacten aan met de nieuwe leerlingen en zorgen zo voor een stuk extra begeleiding. De nieuwe leerling voelt zich door deze aanpak goed ontvangen en geholpen en gaat daardoor met meer plezier naar zijn nieuwe school.

Ook wordt voor leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg in het kader van de warme overdracht geïnvesteerd in het uitbreiden van persoonlijke contacten met mentoren van toeleverende scholen en is structureel gekozen voor een verruimde opzet van het decanaat binnen SG De Rooi Pannen. Hierdoor ontstaat binnen het decanaat meer ruimte voor het uitwerken van plannen en het continueren van projecten.

Tenslotte ondersteunt De Rooi Pannen, door het aanbieden van ruimere oriëntatiemogelijkheden, de beroepskeuzeprocessen binnen de VMBO-scholen. Belangstellende leerlingen kunnen bijvoorbeeld deelnemen aan speciale doe-dagen.

Frank Schuurman

06 30 54 17 69

info@03plus.nl

Breda on stage

Onder het motto: “Alles mag je worden, behalve ongelukkig! Beloofd?” is in september 2010 de tweede editie van VMBO Breda On Stage (VBOS) van start gegaan. Een ontmoetingsprogramma van 800 VMBO-leerlingen en 300 beroepsbeoefenaars. Het programma biedt een praktische manier om kennis te maken met verschillende beroepssectoren en zo een gemotiveerde keuze voor een vervolgopleiding te maken.

*Alles mag je
worden behalve
ongelukkig*

Lang niet iedereen kan zich een voorstelling maken van de werkzaamheden binnen een bepaald beroep. Helaas maken teveel jongeren een keuze voor een beroepsopleiding die niet overeenkomt met hun wensen en talenten, waardoor ze vroegtijdig de school verlaten. VBOS biedt VMBO-leerlingen een positief podium om kennis te maken met verschillende beroepen. Ze doen in de praktijk kennis op en oefenen vaardigheden die hun toeleiding naar werk of een opleiding versterken.

Het On Stage-jaarprogramma wordt uitgevoerd op school. Docenten en mentoren worden voorzien van diverse materialen en gastdocenten. Ouders worden per brief geregeld geïnformeerd over het VBOS-programma en zo gestimuleerd de beroepskeuze te bespreken met hun kind. Zij worden ook uitgenodigd om zich op te geven als beroepsbeoefenaar. Leerlingen hebben een actieve houding in het programma. Behalve dat ze uitgedaagd worden om zelf beroepsbeoefenaars te werven, maken ze o.a. keuzes voor zichzelf, motiveren deze keuzes, organiseren ontmoetingen met beroepsbeoefenaars en doen daarvan verslag.

Via de media en diverse netwerken melden beroepsbeoefenaars zich aan voor VBOS. Het geeft ze de mogelijkheid zich te presenteren aan een grote groep potentiële werknemers en jonge consumenten. Ze geven daarbij vorm aan hun maatschappelijke betrokkenheid om de stroom van vroegtijdig schoolverlaters te beperken.

De kennismaking tussen de leerlingen en de beroepsbeoefenaars vindt plaats tijdens de ‘Beursdag’. Als er een match is tussen beiden, ontmoeten zij elkaar weer op de ‘Doe-Dag’, de dag waarop de leerlingen ook daadwerkelijk de werkvloer opgaan. Beroepenoriëntatie van leerlingen is een (beïnvloedbaar) proces waarbij ieders bijdrage nodig is!

Wil Verbraak

06 28 74 80 65

w.verbraak@rocwb.nl

De internationale schakelklas zorgt voor warme overdracht

Leerlingen met een taalachterstand, zoals je die vindt in de Internationale Schakelklas, vormen altijd een risicogroep. Door mentoring en coaching in de fase van hun overstap naar het reguliere onderwijs kunnen vroegtijdig problemen onderkend en voorkomen worden. Deze meer dan warme overdracht en het intensieve contact met de ontvangende school zijn belangrijke voorwaarden voor een succesvolle doorstart van de ISK-doelgroep in het Nederlandse onderwijs.

***De warme
overdracht maakt
'n succesvolle
doorstart mogelijk***

Wil Verbraak is al vanaf 1994 als coördinator verbonden aan de Internationale Schakelklas in Bergen op Zoom. De overstap van anderstalige leerlingen naar het reguliere Nederlandstalige onderwijs heeft vanaf het begin zijn voortdurende aandacht gevraagd. Hij bouwde daarom een groot netwerk op en ging intensieve contacten aan met andere scholen, maar dit alles bleek uiteindelijk niet voldoende om een succesvol vervolgtraject voor zijn ISK-leerlingen te garanderen.

Vandaar dat met behulp van de programmagelden VSV werd gekozen voor een nieuwe aanpak, gericht op intensieve begeleiding van leerlingen bij de overgang naar een andere school. In de nieuwe opzet krijgen de uitgestroomde ISK-leerlingen tijdens het eerste schooljaar op hun nieuwe school frequent bezoek van een ISK-docent en heeft deze docent ook intensief contact met de nieuwe school. Constateert men een probleem dan wordt samen met de nieuwe school voor de leerling een hulpprogramma opgezet en uitgevoerd. Ook kunnen uitgestroomde leerlingen altijd bij de ISK terecht voor advies en hulp als ze dreigen vast te lopen. Na het eerste leerjaar blijft voor iedere leerling hulp op afroep beschikbaar.

Zo voegt deze vorm van nazorg niet alleen een nieuw aspect toe aan het totale begeleidings-systeem van de ISK, maar draagt de gekozen aanpak ook bij aan het terugdringen van voortijdige schooluitval van ISK-leerlingen in het reguliere onderwijs.

Remco Broos

076 587 47 50

r.broos@rocwb.nl

De jongerencoach weet waarover hij praat

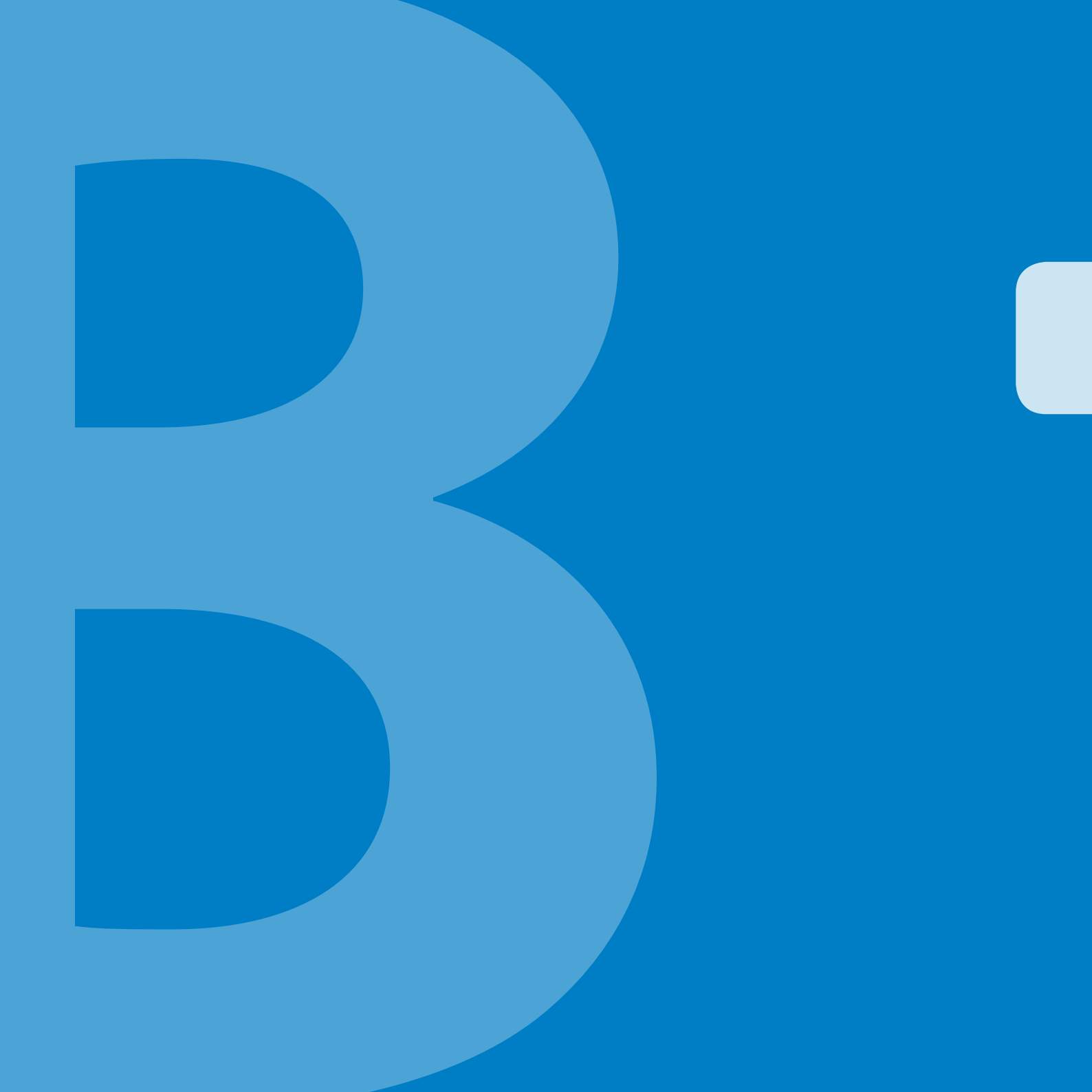
Jongerencoaching moet leiden tot een betere beroepskeuze en een gedegen voorbereiding op de toekomstige arbeidsmarkt. Verder worden de leerlingen door de inzet van de jongerencoaches gestimuleerd om zich algemene en sociale werknemersvaardigheden eigen te maken.

Wij zijn blij met de professionals uit 't bedrijfsleven

Hoewel de beroepsgerichte stage in het lesprogramma als verplicht onderdeel is opgenomen, wordt het onderwijs rondom deze stage zo georganiseerd dat het niet verplicht aanvoelt. Om dit te bereiken koppelt Van Cooth voor de leerlingen uit leerjaar drie de voorbereidende lessen aan drie oriënterende stages. Hiervan zijn de eerste twee stages snuffelstages van één dag. De derde stage is een blokstage van twee weken. Op termijn wil men deze wekelijkse lessen ook koppelen aan de lintstages die leerlingen in het vierde leerjaar volgen.

Van Cooth VMBO maakt tijdens de lessen rondom de stage gebruik van jongerencoaches. Dit zijn mensen uit het bedrijfsleven die beter in staat zijn om over de praktijk van een beroep te vertellen. Daarnaast worden de coaches ook gekoppeld aan leerlingen die een stukje extra begeleiding nodig hebben.

Het idee voor de jongerencoaches werd geboren uit de wens om de stage binnen Van Cooth te professionaliseren en te stroomlijnen. Zo hoopt men te bereiken dat de stage beter wordt ingevuld en de samenwerking met de instellingen en bedrijven wordt geoptimaliseerd. Uiteindelijk moet dit alles leiden tot een betere beroepskeuze van leerlingen.

Verbetering verzuimbeleid

Een goed verzuimbeleid leidt direct tot resultaat. Reactiesnelheid en persoonlijk contact zijn in dit verband de belangrijkste succesfactoren. Dat geldt ook voor ziekteverzuim. Een consult door een jongerenarts kan dan meer inzicht bieden in de mogelijkheden en beperkingen van veelvuldig zieke leerlingen. Om verzuim te voorkomen kan de school sport- en cultuurprogramma's inzetten. Vooral bij aantrekkelijke sportprogramma's snijdt het mes aan twee kanten want leerlingen worden gezonder en fitter en de school wordt door deze programma's een aantrekkelijkere plek om te zijn.

Hanneke Meijers

06 45 38 20 09

h.meijers@rocwb.nl

Alle leerlingen doen weer mee

Het is de stellige overtuiging van zorglocatie De Ronde dat het mislukken van de schoolloopbaan en voortijdige schooluitval voorkomen kunnen worden door ervoor te zorgen dat leerlingen “lekker in hun vel” zitten. Daarom is er op de Ronde veel aandacht voor een gezonde levensstijl.

*Een gezonde
leefstijl bevordert
de leerprestaties*

Dat komt ook omdat de Ronde een sportactieve VMBO-school met leerwegondersteunend onderwijs (zorglocatie) is en daarom extra aandacht heeft voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van haar leerlingen. Elk jaar wordt een themaweek georganiseerd waar “de gezonde leefstijl” extra aandacht krijgt. Thema’s als: overgewicht, inactiviteit, roken, alcohol, drugs en seksualiteit komen tijdens deze week aan de orde. Uiteraard worden de ouders daar ook bij betrokken.

Het fundament voor een actieve aanpak van de inactieve leerlingen werd gelegd door de deelname aan de pilot ‘Alle leerlingen actief’ van het NISB. Een van de grondbeginselen van dit programma is het motiveren tot meer bewegen. Dat principe is verder uitgewerkt in een speciale training met de titel Lekker in je vel.

Tijdens deze training in kleine groepjes komen de hierboven genoemde onderwerpen aan de orde in drie fasen. Voor de korte termijn richt het programma zich op kennisvermeerdering met betrekking tot de gevolgen van overgewicht en op de vaardigheden om gewichtstoename tegen te gaan. Daarbij hebben de coaches deskundige ondersteuning van een diëtist en fysiotherapeut.

Voor de middellange termijn wordt gewerkt aan gedragsverandering en gedragsbehoud en voor de langere termijn focust men op het daadwerkelijk gunstig beïnvloeden van de gezondheid van jongeren. Uit onderzoek is immers gebleken dat leerlingen die “lekker in hun vel” zitten beter presteren en meer gemotiveerd zijn om hun leerdoelen te realiseren.

Yvonne Vanneste

06 10 54 01 59

y.vanneste@ggdwestbrabant.nl

De jeugdarts dringt ziekteverzuim terug

GGD West-Brabant werkt met M@ZL aan het vergroten van de onderwijskansen voor leerlingen met zorgwekkend ziekteverzuim. Door een consult bij de jeugdarts komt de medische expertise beschikbaar voor de leerling, de school en de leerplichtambtenaar. Vroegtijdige signalering, re-integratie en zorg voor de ziekgemelde leerling zijn de sleutel tot het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Vanuit dit oogpunt is het project M@ZL ontwikkeld.

***Veelvuldig ziekte-
verzuim beperkt
ontwikkelings-
mogelijkheden***

Acht scholen voor voortgezet onderwijs voeren samen met de GGD West-Brabant en de gemeenten Breda, Oosterhout en Geertruidenberg momenteel het project M@ZL uit. M@ZL staat voor een gezamenlijke aanpak van scholen, jeugdgezondheidszorg en leerplicht om verzuim door ziekte terug te dringen. Met elkaar is de vrijblijvendheid uit de procedures gehaald, want de school signaleert, de jeugdarts adviseert en de leerplichtambtenaar handhaaft.

Het is duidelijk dat veel schoolverzuim de ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen beperkt. Zij lopen grotere kans onderwijs te volgen onder hun eigenlijke niveau of zonder startkwalificatie het onderwijs te verlaten. De aandacht gaat nu vooral uit naar ongeoorloofd verzuim, maar er is een andere groep jongeren die evenzeer risico loopt, namelijk zij die langdurig of frequent verzuimen wegens ziekte. Een deel van dit ziekteverzuim is niet te vermijden omdat de jongeren echt te ziek zij om onderwijs te volgen. Er is echter een groep jongeren die weliswaar ziek is, maar door aanpassingen toch aan het onderwijs kan deelnemen. Daarnaast verzuimen sommige leerlingen wegens ziekte terwijl er sprake is van andersoortige problematiek.

Vanwege het ontbreken van sociaal medische expertise in de school is het duiden van gezondheidsklachten vaak moeilijk. Dat geldt ook voor de leerplichtambtenaar. Een consult bij de jeugdarts biedt dan uitkomst. Het doel van zo'n consult is het optimaliseren van de zorg en het scheppen van mogelijkheden voor deelname aan het lesprogramma. Daarnaast heeft de inzet van de jeugdarts een meerwaarde in verband met het kunnen duiden van medische klachten en de relatie tussen psychosociale problemen en lichamelijke klachten, het analyseren van problemen op zowel het medische als het psychische en sociale vlak, het diagnosticeren van ziektebeelden en het consulteren van de huisarts en behandelaars. Zo is de jeugdarts in staat de school te adviseren over deelname aan het lesprogramma.

Henk Voermans

06 53 14 96 34

h.voermans@it-workz.info

Verzuim-alert per sms

“De ouders zijn de belangrijkste schakel als het gaat om snel en adequaat reageren op potentiële voortijdige schoolverlaters”, zegt Henk Voermans, coördinator van het project V-Alert. V-Alert of ‘verzuim alert’ verhoogt de betrokkenheid van ouders doordat ze snel op de hoogte worden gebracht van de afwezigheid van hun zoon of dochter.

***Een snelle reactie
is de helft van ‘t
succes***

Henk Voermans: “Een groot voordeel van V-Alert is dat het systeem automatisch een sms’je uit het absentiesysteem van de school genereert. Dat sms’je gaat naar de ouders. Ouders worden op deze manier bijzonder snel op de hoogte gesteld van ongeoorloofd verzuim, verwijdering uit de les en ziekmeldingen en kunnen dus sneller actie ondernemen”.

Het primaire doel van V-Alert is het voorkomen van het voortijdig schoolverlaten door het terugdringen van ongeoorloofd verzuim. Maar er gebeurt meer! De sms’jes tonen de ouders namelijk dat de school continue alert is op het voorkomen van verzuim en dat leidt automatisch tot meer betrokkenheid. Hierdoor ontstaat een wisselwerking die voorkomt dat verzuim structureel wordt en dat een deelnemer uiteindelijk helemaal niet meer naar school komt.

Naast de verzuimmeldingen biedt V-Alert nog meer mogelijkheden. Zo kunnen ouders zich, via het ouderportaal, ook abonneren op het ontvangen van cijfers via sms en kan de school het systeem gebruiken om ouders en leerlingen te informeren over nieuwsfeiten. Daarmee voegt V-Alert een nieuwe dimensie toe aan de communicatie tussen de school en de ouders en leerlingen.

Niels Vonck

06 53 47 55 75

n.vonck@it-workz.nl

Jongeren gamen zich fit met Activ Workz

Activ Workz is een concept waarbij jongeren kunnen bewegen en gamen in een corner met interactieve fitnessproducten en motiverende bewegingsprogramma's. In deze virtuele omgeving kunnen leerlingen bijvoorbeeld mountainbiken, tennissen, dansen en zich vermaken met tal van behendigheidsspellen. Door een koppeling van de resultaten aan een eigen profiel kunnen de jongeren scores bijhouden.

***Productiviteit en
concentratie in de
klas nemen toe***

Activ Workz laat jongeren op een leuke en afwisselende manier aan hun conditie, concentratie en reactievermogen werken. Naast fun en beweging biedt Activ Workz ruimte voor sociale interactie, want jongeren leren al gamend samenwerken, of gaan juist de competitie met elkaar aan. Feit is dat deze unieke combinatie van interactieve fitnessproducten en motiverende bewegingsprogramma's jongeren stimuleert tot een nieuwe manier van bewegen!

Activ Workz bestaat uit een Move2Fit Corner en een Body & Mind programma. De Move2Fit Corner is een ruimte waarin beweeggames gespeeld kunnen worden. Er zijn verschillende soorten beweeggames, zoals games die gericht zijn op het ontwikkelen van kennis, vaardigheden, inzicht en gedrag en games die bewegingen op verschillende niveaus uitlokken. Het Body & Mind programma bestaat uit een score-applicatie, een competitiepakket en een programma waarmee jongeren op een leuke en laagdrempelige manier gemotiveerd aan een gezondere levensstijl werken.

Activ Workz heeft veel voordelen! Het zet aan tot een bewustere levensstijl en biedt tegelijkertijd een leuke invulling van de tussenuren. Daarnaast kan het dienen als een welkome aanvulling op de gymlessen. In ieder geval worden jongeren door Activ Workz fitter en energieker waardoor concentratie en productiviteit in de klas toenemen. Ook verbetert Activ Workz het schoolklimaat. Al deze factoren dragen bij aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten.

Activ Workz is te koop, maar kan ook in een roulatiesysteem gehuurd worden. Kiest men voor het roulatiesysteem dan wordt drie keer per jaar een andere beweeggame in de school geplaatst en is er altijd variatie in het aanbod. Bij huur betaalt de school een vast bedrag per maand. Daarin zijn onderhoud, transport en roulatie inbegrepen.

Opvangvoorzieningen

Opvangvoorzieningen zijn nodig om leerlingen tijdelijk een perspectief te kunnen bieden. Afhankelijk van de uitvalreden bieden de opvangvoorzieningen algemene of specifieke trajecten aan die gericht zijn op een hernieuwde instroom in het onderwijs, of uitstroom naar een leerwerkbaan.

Ronald Broos

06 46 22 68 23

r.broos2@rocwb.nl

Matchpoint

Matchpoint biedt alle jongeren tussen 16 en 23 jaar, die vanwege een verkeerde opleidingskeuze tijdens hun studieloopbaan in het MBO dreigen uit te vallen een nieuwe kans.

Biedt een nieuwe kans bij het vinden van de juiste bestemming

Hoewel Matchpoint een voorziening van ROC West-Brabant is, maakt het niet uit of de deelnemer van binnen of buiten het roc komt; iedereen is welkom. Ook is onbelangrijk op welk niveau men is uitgevallen, want Matchpoint verzorgt een oriëntatieprogramma dat gericht is op het maken van een keuze voor een nieuwe opleiding of voor een combinatie van leren en werken.

Bij Matchpoint kunnen de deelnemers flexibel in- en uitstromen omdat wordt gewerkt op basis van intensief maatwerk. Het programma duurt maximaal twaalf tot dertien weken en de inhoud is zoveel mogelijk afgestemd op de persoonlijke situatie van de deelnemer. Hoofdzaak is daarbij een hernieuwde oriëntatie op studie en beroep.

Een assessment en veel aandacht voor houding en gedrag moeten ervoor zorgen dat de deelnemers (weer) gemotiveerd raken en opteren voor verder studeren of kiezen voor werken en studeren via een BBL baan. De uiteindelijke verblijfsduur binnen Matchpoint is afhankelijk van de vorderingen van de deelnemer zelf en van de tussentijdse instroommogelijkheden binnen de gekozen opleiding.

Met Matchpoint beschikt het MBO over een brede voorziening die jongeren behoedt voor voortijdig schoolverlaten en hen in korte tijd de kans op een doorstart en op een nieuw perspectief biedt. Matchpoint voorziet daarmee in een grote behoefte en de eerste ervaringen zijn dan ook zeer positief.

Ludo Uijtdehaag

06 20 17 85 39

l.uijtdehaag@rocwb.nl

De Kansklas

De Kansklas is opgezet voor leerlingen die dreigen uit te vallen op het Zoomvliet College. De Kansklas biedt hun een nieuwe kans binnen de economische sector. Daarnaast kan de Kansklas, middels stages buiten deze sector, een uitkomst bieden voor die leerlingen die opteren voor een beroep in een andere branche. Het doel van de Kansklas is de leerlingen gekwalificeerd uit te laten stromen zodat zij geen voortijdige schoolverlaters worden.

***Wij zetten
leerlingen weer op
het juiste spoor***

Om toegelaten te worden tot de Kansklas moet de jongere leerplichtig zijn en een opleiding op het Zoomvliet College volgen. Bij uitval mogen er geen andere mogelijkheden zijn om de studie voort te zetten. Wel moet nog de mogelijkheid bestaan om uit te stromen op niveau twee. Daarnaast worden ook leerlingen toegelaten die niet meer leerplichtig zijn. Er wordt dan wel gelet op de adviezen die deze leerlingen van hun oorspronkelijke opleiding meekrijgen en hun uitval moet veroorzaakt zijn door een foutieve studiekeuze.

Bij plaatsing in de Kansklas wordt altijd gekeken naar de haalbaarheid van het traject op grond van: leeftijd, motivatie, te behalen uitstroomkwalificatie, marktrelevantie, uitplaatsing en de visie van ouders, team en coach.

Vanaf de tweede onderwijsperiode in een jaar biedt de Kansklas elke vier weken een startmogelijkheid. Het traject begint met instaptoetsen en een taal- en rekentest. Daarna volgt een gesprek met de decaan en een oriëntatieopdracht die gerelateerd is aan een nieuwe beroepskeuze. Deze opdracht vergt één tot anderhalve dag en wordt gevolgd door een evaluatie. Daarna wordt gekozen voor een bepaald traject in de administratie, handel, ict etc. Op basis van die keuze wordt een stage gezocht en worden een werkplan en een persoonlijk begeleidingsplan opgesteld. Wanneer een leerling in de Kansklas niet presteert wordt hij doorgestuurd naar Traject.

Belangrijk is ook dat een leerling van de Kansklas altijd onder de verantwoordelijkheid van de afdelingsmanager van zijn vroegere opleiding blijft vallen. De leerplichtambtenaar wordt bij het project betrokken indien een leerling jonger dan 17 jaar is en/of wanneer verwacht wordt dat er verdere problemen kunnen ontstaan. In principe keert een leerling vanuit de Kansklas in het volgende studiejaar terug naar een reguliere opleiding.

Pieter-Jan Broere, Inge van Overdijk

076 573 33 33

p.broere@rocwb.nl, i.vanoverdijk@rocwb.nl

Het Studenten Succes Centrum

Het Studenten Succes Centrum richt zich op jongeren die uitvallen als gevolg van een verkeerde beroepskeuze binnen het Vitalis College. Het gaat dan om deelnemers die in overleg met hun opleiding hebben besloten definitief te stoppen. Via het oriëntatie- en begeleidingstraject van het Studenten Succes Centrum wordt dan een andere beroepskeuze gemaakt. In eerste instantie is deze keuze gericht op het opleidingsaanbod binnen het Vitalis College waardoor flexibele instroom vaak direct mogelijk is, maar een overstap naar een opleiding buiten het Vitalis College behoort ook tot de mogelijkheden.

*Een verkeerde
beroepskeuze is
niet het einde van
de studieloopbaan*

Het traject van het SSC is zo ingericht dat studenten dit in maximaal 15 weken doorlopen en daarna instromen in een beroepsopleiding. Binnen het traject wordt gewerkt aan doelen en ervaringen die voorwaarde zijn voor een bewuste en kansrijke instroom. Daarom kent het traject een heldere structuur en duidelijke afspraken die, indien mogelijk, aansluiten bij de competenties van de student. Te denken valt daarbij aan zelfstandig werken, leren plannen, samenwerken en werken volgens opdracht.

In het traject neem het coachingsgesprek een centrale plaats in waarbij het Persoonlijk Ontwikkel Plan van de student als uitgangspunt dient. De opbouw van het traject zelf wordt gekenmerkt door veel variatie in werken en leren en veel ruimte voor activerende werkvormen. Ook heeft de student tijdens zijn verblijf in het centrum de mogelijkheid om zich binnen zijn oorspronkelijke opleiding verder te ontwikkelen op het gebied van algemene vaardigheden en niet beroepsgerichte vakken.

Heeft de student zijn traject met een positief resultaat doorlopen dan kan de overstap naar een andere opleiding gerealiseerd worden. De overdracht vindt dan altijd plaats vanuit het Studenten Succes Centrum. De student is hierdoor verzekerd van een reële kans op succes in zijn nieuwe opleiding.

Dome Widdershoven

0164 24 21 50

dwiddershoven@rsgrijks.nl

In lokaal 13 kan iedereen terecht

Ook al staat het getal 13 doorgaans voor tegenslag en ongeluk, op 't Rijks in Bergen op Zoom hebben ze hun opvangvoorziening bewust Lokaal 13 genoemd om voor iedereen duidelijk te maken dat dit lokaal geen deel uitmaakt van de normale lokaalindeling van de school.

*Plaats leerlingen
even buiten de
school als daar
behoefte aan is*

De voorziening vervult een onmisbare rol in het proces om leerlingen bij, maar vooral in de les te houden. Plaatsing in Lokaal 13 betekent namelijk niet dat de studie stopt, want die gaat gewoon door, maar in een andere leeromgeving en met extra begeleiding. 't Rijks heeft die andere omgeving gecreëerd door lokaal 13 letterlijk op het schoolplein te plaatsen.

Domme Widdershoven, projectverantwoordelijke binnen 't Rijks, omschrijft Lokaal 13 als een time-out voorziening voor leerlingen die tijdelijk behoefte hebben aan een andere rustige leeromgeving buiten de school. De bewoners van Lokaal 13 zijn leerlingen die opvallen door verzuim, achterstand in de leerstof, persoonlijke problematiek of risico op voortijdige uitval.

“We proberen die uitval te voorkomen door in lokaal 13 dicht op de leerling te gaan zitten en een intensief contact te onderhouden met ouders, mentoren, conrectoren en de medewerkers van lokaal 13”, stelt Widdershoven. Dit betekent in de praktijk dat een leerling van Lokaal 13 niet voor het einde van de lesdag naar huis gaat, tenzij hij zich in lokaal 13 heeft gemeld. Ook is er direct telefonisch contact met thuis wanneer een leerling van Lokaal 13 niet op school is. Daarnaast wordt vanuit Lokaal 13 gerichte begeleiding geboden.

Dat de gekozen aanpak werkt blijkt uit de afname van het aantal voortijdig schoolverlaters. Daarom is het project dit jaar verder geïntensiveerd. Zo zijn de mogelijke doelgroepen beter in beeld gebracht en is er extra aandacht voor de populatie van de voorlaatste klassen van het vo waar de voortijdige uitval zich met name afspeelt.

Versterking van de in- en externe zorgstructuur

De aanval op de schooluitval maakt duidelijk dat succes alleen mogelijk is door een verdere professionalisering en uitbreiding van de aanwezige begeleidingsstructuur. Het opzetten van interne zorgteams en externe zorgadviesteams heeft daarbij prioriteit, maar uiteindelijk begint een effectieve begeleiding al in de klas. Immers preventie blijft de sleutel tot een succesvol zorgbeleid. Aansprekende voorlichting is dan net zo belangrijk als een goed ingericht leerlingdossier en hulp moet vooral laagdrempelig en direct geboden worden. Het maakt daarbij niet uit of de zorgleerling gecoacht wordt door een professional of door een medeleerling, zolang hij door de geboden hulp maar weer op het goede spoor wordt gezet.

Danny Evertse

06 22 50 08 80

d.evertse@rocwb.nl

NOAD in de klas

Hoe zorg je ervoor dat de boodschap: “blijf op school en haal je diploma”, goed aankomt bij jongeren? Dat doe je door jongeren, die zelf ervaring hebben met schooluitval, hun verhaal te laat vertellen.

***Een rolmodel geeft
de boodschap
smoel***

‘NOAD in de klas’ is afgeleid van het project STAY IN THE GAME en houdt in dat jongeren, die je zou kunnen aanmerken als ervaringsdeskundige op het gebied van voortijdige schooluitval, samen met een aansprekende persoon uit de voetbalwereld (ambassadeur) op scholen gastlessen over dit thema verzorgen. De voorbereiding en uitvoering van deze lessen gebeurt onder begeleiding van ervaren docenten.

De naam NOAD is bewust voor het project gekozen want hij refereert enerzijds aan NAC (Noad Advendo Combinatie) en staat anderzijds voor: “Nooit Opgeven Altijd Doorzetten”, een kwaliteit die niet alleen nodig is op het veld maar ook daarbuiten.

Binnen het project ‘NOAD in de klas’ worden voortijdig schoolverlaters die zijn teruggekeerd naar school en daar nu goed presteren ingezet als rolmodel voor andere leerlingen. Het NOAD-jongerenteam met als ambassadeur Tim Gilissen, speler van het eerste elftal van NAC, gaat op bezoek bij scholen en vertelt in de klas zijn verhaal. Tijdens de lessen gaan de teamleden in hun eigen taal met leerlingen in gesprek over de problemen die de jongeren hebben en benadrukken het belang van doorleren en het behalen van een diploma.

Het ministerie van OC&W heeft in 2009 in Amsterdam ervaring opgedaan met deze aanpak en de resultaten zijn verbluffend. Juist door jongeren als rolmodel voor leeftijdsgenoten in te zetten krijgt een abstract thema als voortijdig schoolverlaten ‘smoel’ en staan jongeren centraal in de communicatie. Dan blijkt ineens dat de boodschap op een indringende manier wel bij jongeren aankomt en hen aan het denken zet.

Overigens is het project ‘NOAD in de klas’ een logische aanvulling op de al bestaande Team-play@NAC projecten die zich allemaal richten op het voorkomen van voortijdige schooluitval zonder startkwalificatie.

Bernadette van de Laak

06 52 57 08 86

b.vd.laak@derooipannen.nl

VSV vraagt om versterkte leerlingzorg

Met behulp van de programmagelden VSV ontwikkelde SG De Rooi Pannen Breda nieuw zorgbeleid en vertaalde dit naar een hechtere zorgstructuur. Bernadette van de Laak, directeur van de afdeling Horeca, is blij dat collega's buitengewoon positief reageren op de nieuwe structuur waarin intensieve samenwerking met externe deskundigen centraal staat.

Korte communicatielijnen zijn essentieel voor succes

In 2008 ontstond door de speciale aandacht voor voortijdig schoolverlaten de behoefte om het zorgbeleid van De Rooi Pannen opnieuw tegen het licht te houden. Tot die tijd kende de school een zorgsysteem met interne leerlingbegeleiders. Ondanks tevredenheid over deze vorm van werken deden zich toch soms situaties voor waarin de interne zorg tekort schoot. Daarom is op een bepaald moment gekozen voor een nieuwe en frisse kijk op het zorgbeleid en is de mogelijkheid om een zorgadviesteam in te richten met beide handen aangegrepen.

Bij het opzetten van het nieuwe zorgbeleid is de hulp ingeroepen van K2, het Brabants Kenniscentrum Jeugd, dat op een buitengewoon inspirerende manier heeft geholpen bij het formuleren van het nieuwe beleid. Vervolgens is de zorgstructuur met het zorgadviesteam ingericht, waarbij speciaal is gekeken naar de rol van de interne en externe deskundigen binnen het hele proces.

De werkwijze van het zorgadviesteam is vastgelegd in een speciaal ontwikkeld 'Handboek Zorgadviesteam'. Daardoor werken mentoren, interne leerlingbegeleiders, zorgcoördinatoren en diverse externe deskundigen binnen het ZAT nu op een intensieve en doelmatige manier samen. Weten wat je wel en wat je niet kunt, elkaar aanvullen en leren van elkaar zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

De nu gekozen werkwijze leidt tot aantoonbaar resultaat, want het is verrassend te zien hoe de korte communicatielijnen vaak en snel tot adequate ondersteuning of tot goede oplossingen leiden.

Anita Haartsen

06 45 04 30 37

a.haartsen@newmancollege.nl

De leerlingcoach kijkt met andere ogen

Het Newmancollege werkt met leerlingcoaches. Deze coaches vormen de brug tussen de eerste, tweede en derde lijnsbegeleiders. Zij richten zich op de leerlingen die door hun specifieke hulpvraag een verhoogd risico op vertraging, afstroom of uitstroom hebben. De leerlingcoach is door scholing en ervaring op het betreffende terrein gespecialiseerd.

***De leerlingcoach is
de centrale schakel
in het zorgaanbod***

Het Newmancollege heeft zich breed georiënteerd op de vraag, op welke wijze men in het kader van 'Passend Onderwijs' het begeleidingssysteem kon optimaliseren. Verschillende mogelijkheden dienden zich aan: versterking van de eerste of de tweede lijn, meer externen inschakelen of wellicht het inrichten van specifieke klassen. Uiteindelijk is, mede onder invloed van de mening van de ouders, gekozen voor de inzet van leerlingcoaches als verbinding tussen de eerste, tweede en derde lijn.

Hoe werkt het systeem? Een leerling met een specifieke hulpvraag krijgt naast de mentor een leerlingcoach toegewezen. De coach volgt de leerling intensief en bespreekt zijn ontwikkeling zeer regelmatig met de counselors, de ambulante begeleiders, de ouders en in het ZAT. Hij koppelt zijn bevindingen terug naar de mentor en de docenten van de leerling.

De ambulante begeleiders hebben in deze systematiek niet direct de primaire verantwoordelijkheid voor de leerling maar een begeleidende en coachende taak naar de leerlingcoach. Hierdoor treedt een verschuiving op in de werkzaamheden van de externe begeleiders: i.p.v. leerlingenbegeleider worden ze coach / trainer voor de leerlingcoaches. Hierdoor wordt de expertise verbreed en de afhankelijkheid van derden op termijn verminderd. De ambulante begeleiders krijgen door de inzet van de leerlingcoaches ook meer mogelijkheden om de docenten in de klas te ondersteunen met observaties en handelingsadviezen.

Het Newmancollege hoopt met het project de benodigde expertise binnen de school op een zodanig niveau te brengen dat de afhankelijkheid van derden in de toekomst sterk wordt verminderd.

Adri Hoekstra

06 13 34 90 35

a.hoekstra@schans.csdehoven.nl

Het e-portfolio is meer dan een dossier

“Inzicht en zelfkennis zijn bepalend voor de doorlopende leerroute. Daarom richten wij het e-portfolio zo in dat de leerlijnen, de persoonlijke ontwikkeling en de loopbaan oriëntatie (LOB) samenkomen in één document”, stelt Adri Hoekstra, projectleider e-portfolio. “Mentoren bespreken het portfolio regelmatig met ouders en leerlingen en samen maken ze een persoonlijk ontwikkelingsplan. De leerling is eigenaar van dit plan en dat werkt zeer motiverend”.

***Een fantastisch
middel om
ontwikkelingen
zichtbaar te maken***

Een doorlopende leerlijn zal de uitvalkans verkleinen, mits er aandacht is voor de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. Binnen het ‘Big Picture’ concept van de Schans is er ruimte om hier expliciet aandacht aan te geven. De leerling heeft binnen dit concept de vrijheid om een deel van het onderwijs in het persoonlijk domein mede te bepalen. Door deze vrijheid is hij meer resultaatverantwoordelijk en is de intrinsieke motivatie groter. Een onderwijsperiode wordt afgesloten met een presentatie waarbij de leerling reflecteert op het proces en de resultaten. De feedback komt van ouders, mentoren en medeleerlingen. De leerlingen ervaren dit als een krachtige, authentieke vorm van beoordeling. Daarna wordt door de leerling een nieuw ontwikkelingsplan gemaakt. In het e-portfolio zijn deze plannen te vinden en te vergelijken.

Intrinsieke motivatie bij leerlingen neemt toe als zij ervaren dat zij invloed hebben op het onderwijsprogramma en dat ze hun passies en talenten kunnen vergroten in de door hen zelf gekozen programma-onderdelen. Door maatwerk te leveren doen de leerlingen kennis, competenties en vaardigheden op die hen in de vervolgopleiding meer kans op succes geven. Het e-portfolio is in dit proces bij uitstek het middel om de ontwikkelingen van de leerling inzichtelijk te maken.

Tenslotte is bij de overstap naar het ROC een betere aansluiting bij het niveau van de leerling mogelijk omdat het e-portfolio alle ontwikkelingen zichtbaar maakt. Bijkomend voordeel is dat het e-portfolio, via het elektronisch leerling-dossier (ELD), zonder problemen kan worden meegenomen naar het ROC.

Louis Sauter

0164 24 21 50

lsauter@rsgrijks.nl

De medeleerling als begeleider

Op 't Rijks in Bergen op Zoom kan een leerling met studieproblemen vanaf dit schooljaar geholpen worden door een medeleerling, een zogenaamde tutor. Dat betekent in de praktijk dat leerlingen uit de bovenbouw havo/vwo een leerling uit de bovenbouw mavo/havo/vwo helpen. Zo groeit bij beiden de motivatie, neemt de doorstroom in de bovenbouw toe en wordt de voortijdige schooluitval minder.

Contact met een leeftijdsgenoot geeft een extra dimensie aan de begeleiding

Het project is gestart met een groep van 50 tutores. Een begeleidende docente zorgt voor het selecteren en screenen van deze tutores en brengt de match met de leerling tot stand. Voordat de tutor echter aan de slag kan wordt hij geschoold en tijdens de begeleiding zijn er regelmatig terugkerende evaluatie- en intervisiebijeenkomsten. De tutorhulp beperkt zich op dit moment nog tot de bovenbouw, maar na de pilot kunnen ook onderbouwleerlingen geholpen worden.

Tutorbegeleiding komt op twee manieren tot stand: enerzijds kan een leerling, in overleg met de ouder(s), zichzelf aanmelden, anderzijds kan ook vanuit de school het advies gegeven worden om te kiezen voor tutorbegeleiding.

Op andere scholen in het land wordt deze vorm van begeleiding al met veel succes toegepast. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat een leerling meer gebaat is bij een 'één op één' benadering van zijn studieproblemen. Een leerling die hetzelfde leerproces heeft doorlopen kan vaak beter op de problemen ingaan en vindt meestal een snellere oplossing om de hiaten weg te werken.

Omdat vakbegeleiding in deze vorm individueel is heeft de tutor recht op een vergoeding. Daarom betaalt 't Rijks een klein bedrag voor het geven van één bijles van één lesuur. Op deze manier wordt de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de tutor nog vergroot. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Tutor en hulpleerling hebben beiden voordeel van dit systeem.

Eric Mutsaers

06 49 13 98 12

e.mutsaers@derooipannen.nl

Hoe manage ik mijn klas

Op ROC 'De Rooi Pannen' is de versterking van de zorgstructuur breed aangepakt. Uitgangspunt daarbij is dat leerlingenzorg begint in het primaire proces en dus in de klas. In samenwerking met 'van Maerlant Dienstencentrum' uit Den Bosch is een intensief traject opgestart met de focus op goed klassenmanagement. "Wanneer wij voortijdig schoolverlaten willen terugdringen is het van belang dat we de leerling met een specifieke hulpvraag al in de klas goed kunnen begeleiden", stelt Eric Mutsaers, projectleider klassenmanagement.

***Begeleiding is
gebaat bij goed
klassen-
management***

Om die doelstelling te verwezenlijken zocht men contact met 'van Maerlant', een school voor speciaal onderwijs. Hun expertise leerde dat de begeleiding van de leerling met een specifieke hulpvraag begint in de klas. Immers, wanneer docenten in staat zijn hun klas goed te managen, ontstaat er ruimte voor de leerling met een specifieke hulpvraag.

Inmiddels is het merendeel van de docenten betrokken bij het intensieve scholingstraject. Tijdens de training wordt theoretisch en praktisch aandacht besteed aan het bewuster en effectiever omgaan met de dagelijkse onderwijspraktijk in het algemeen en met de zorgleerling in het bijzonder. Er is gekozen voor een 'supportmodel'. Dit betekent dat interne docentbegeleiders worden geschoold door deskundigen van 'van Maerlant'. Op die manier krijgt het project een duurzaam karakter omdat deze interne begeleiders ook in de toekomst docententeams zullen ondersteunen. Tijdens het traject neemt elke docent deel aan plenaire bijeenkomsten. Daarnaast wordt hij meerdere keren geobserveerd gedurende een lessituatie. Deze observaties worden zorgvuldig nabesproken in de setting van een collegiale consultatie. Betrokkenen zijn zich ervan bewust dat de privacy daarin van enorm belang is. Open staan voor feedback, willen leren van elkaar en reflectie zijn kernbegrippen gedurende het hele project.

De deelnemende docenten zijn zeer positief en zien de meerwaarde voor hun dagelijkse functioneren. Door voortdurend, en in samenwerking met het hele team, vorm te geven aan intensieve aandacht voor de leerling, levert De Rooi Pannen zo een wezenlijke bijdrage aan het terugdringen van voortijdige schooluitval.

Theo Voncken

076 522 47 07

tvoncken@olvbreda.nl

De brugklasbuddy

Het Onze Lieve Vrouweyceum hecht aan een warme overdracht van groep 8 naar de brugklas want het komt voor dat een leerling wat meer tijd nodig heeft om te wennen aan de nieuwe school. Als dit proces niet vlot en soepel verloopt, kan een leerling gedemotiveerd raken en afstromen naar een lager type onderwijs. Om dit te voorkomen wordt de hulp van de brugklasbuddy's ingeroepen.

***Maak de drempel
bij problemen zo
laag mogelijk***

Sinds schooljaar 2009-2010 heeft iedere brugklas naast een eigen mentor twee zogenaamde "brugklasbuddy's". Een brugklasbuddy is een leerling uit de bovenbouw die de vraagbaak is voor alle leerlingen van een bepaalde brugklas. De buddy ondersteunt bovendien de mentor en draagt zorg voor het welbevinden van de leerlingen in de klas. Hij/zij is daarmee voor de brugklasser een vast en duidelijk aanspreekpunt.

Het Onze Lieve Vrouweyceum ervaart dat brugklassers zich bij problemen gemakkelijker tot – min of meer – leeftijdsgenoten richten, omdat de drempel dan lager is. Hierdoor worden problemen eerder gesignaleerd en wordt hulp sneller geboden. Met de inzet van brugklasbuddy's wordt voor sommige kwetsbare leerlingen de overstap naar de brugklas eenvoudiger.

Het pilotjaar is voor alle partijen zo succesvol verlopen dat besloten is de brugklasbuddy's een vaste plek in de brugklasorganisatie te geven. Overigens kan niet iedereen zomaar brugklasbuddy worden. Sollicitanten worden vooraf gescreend. De brugklasbuddy's hebben zelf aangegeven dat ze op enkele punten behoefte hebben aan scholing. Daarom biedt de school hen de mogelijkheid om een training in begeleidingsvaardigheden en gesprekstechnieken te volgen.

Gelukkig is het niet moeilijk om brugklasbuddy's te vinden want er is onder de bovenbouw-leerlingen veel animo voor het brugklasbuddyschap. Leerlingen vinden het blijkbaar uitdagend om deze speciale taak op zich te nemen. Zo snijdt het mes van deze peerbegeleiding aan twee kanten!

Hans van den Biezenbos

06 41 00 17 03

h.vandenbiezenbos@rocwb.nl

Huiswerkbegeleiding in 't voetbalstadion

NAC Street League is een straatvoetbalcompetitie voor jongens en meisjes van 12 tot 16 jaar. De competitie wordt georganiseerd tussen verschillende wijken en in de uitslag tellen niet alleen de sportieve prestaties mee. Jongeren kunnen ook punten scoren voor goed gedrag rondom wedstrijden, voor op tijd komen bij activiteiten, of door zich in te zetten voor de buurt.

***Een stimulerende
leeromgeving
maakt ook de
begeleiding
succesvol***

Naast de voetbalwedstrijden worden ook thema-avonden met verschillende maatschappelijke onderwerpen georganiseerd. Tijdens deze avonden ontmoeten jongeren met een uiteenlopende sociale of culturele achtergrond elkaar waardoor communicatie over en weer ontstaat. Het zelfvertrouwen neemt hierdoor toe en de avonden stimuleren jongeren hun sociaal-maatschappelijke leefwereld te vergroten.

Door de programmagelden VSV kunnen de deelnemers aan de wijkteams van Street League sinds vorig jaar ook huiswerkbegeleiding krijgen. Dit houdt in dat ze door twee begeleidsters geholpen worden bij het maken van hun huiswerk. Desgewenst is er tijdens de begeleidingsuren ook extra aandacht voor vakken waarmee de jongeren moeite hebben, zoals Nederlands, rekenen of wereldoriëntatie.

De motieven om voor de huiswerkbegeleiding te kiezen zijn divers. Het kan zijn dat men ervoor kiest omdat men thuis geen huiswerk kan maken, of zich thuis niet goed kan concentreren, maar er zijn ook jongeren die komen omdat ze het gewoon fijn vinden om in een prettige en sportieve leeromgeving aan hun huiswerk te werken.

Sinds dit schooljaar nemen de huiswerkbegeleidsters van NAC Street League ook contact op met de scholen van de deelnemers om hun begeleiding zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de lessen op school. Hierdoor wordt het mogelijk om nog meer op maat te werken.

De huiswerkgroep bestaat inmiddels uit een tiental jongeren, dat graag naar het NAC-stadion komt omdat zo'n leeromgeving toch extra stimuleert.

Christel van Aard

076 522 47 07

chvaard@olvbreda.nl

De tutor werkt achterstanden weg

Leren is leuk als leerlingen ook daadwerkelijk succesmomenten ervaren. Soms echter blijven resultaten achter, waardoor leerlingen gedemotiveerd raken en mogelijk afhaken. Op het Onze Lieve Vrouwelyceum is een systeem ontwikkeld waarmee tijdig achterstanden bij leerlingen kunnen worden weggewerkt. Dit gebeurt door de directe en persoonlijke begeleiding van leeftijdsgenoten die optreden als tutor.

***Leren is leuk als je
voelt dat 't lukt***

Naast de traditionele vakbegeleiding in kleine groepen in de brugklas, kent het OLV sinds twee jaar deze individuele 'tutorbegeleiding'. De begeleidingsvorm is opgezet voor leerlingen die gebaat zijn bij een persoonlijke en individuele begeleiding. Gebleken is dat leerlingen, met name door de aandacht en ondersteuning van een leeftijdgenoot, een grotere betrokkenheid bij school tonen.

In deze 'één op één' begeleiding geven leerlingen zelf meer inhoud en sturing aan hun leervragen en zijn zij ook medeverantwoordelijk voor hun leerproces. Ook vergroot de directe aanpak van persoonlijke hulpvragen de motivatie en wordt door het tijdig signaleren van een probleem voorkomen dat leerlingen vroegtijdig afhaken.

De tutores leren op deze manier zelf ook veel. Ze raken beter thuis in de materie van het vak en houden hun kennis op peil. Bovendien krijgen de tutores inzicht in het leerproces van een ander en dat levert interessante kennis en vaardigheden op. Tijdens de trainingen en de feedbackmomenten met hun eigen vakdocenten ontdekken en vergroten zij hun persoonlijke kwaliteiten.

Voor de tutorbegeleiding worden twee aanmeldingssystemen gehanteerd. Enerzijds kunnen leerlingen zichzelf aanmelden en anderzijds kan de vakdocent het advies geeft om kleine hiaten met extra begeleiding te dichten.

De ervaring leert dat leerlingen met deze vorm van peerbegeleiding binnen 6 tot 12 weken hun achterstand in een vak wegwerken en de draad weer kunnen oppakken.

Marvin van Velsen

06 50 60 11 51

m.vanvelsen@rocwb.nl

De intermediair kijkt naar alle leefgebieden

De VMBO school Scala heeft met behulp van de programmagelden VSV de functie van studiebegeleidingsintermediair (SBI) gecreëerd. Deze SBI-er is een begeleidingsfunctionaris die de leerling centraal stelt en bekijkt hoe elk leefgebied (school, thuis en vrije tijd) van de leerling er op dit moment uitziet. Die inventarisatie is voor de SBI-er het vertrekpunt voor verdere actie.

De wereld van een leerling bestaat uit meer dan de school alleen

Er kunnen immers allerlei redenen zijn waardoor de studievoortgang van leerlingen wordt belemmerd. Wanneer het in één van de leefgebieden niet goed gaat kan dit aanleiding zijn voor negatieve schoolresultaten en uiteindelijk leiden tot voortijdig schoolverlaten.

Naast gesprekken met de leerling op school gaat de SBI-er daarom ook op huisbezoek of brengt hij een bezoek aan de sportclub van de leerling. Dit alles om zoveel mogelijk mensen uit de directe omgeving van de leerling te spreken en daardoor een zo goed mogelijk beeld van de persoon en zijn omgeving te krijgen.

Zo maakt de SBI-er inzichtelijk waar het probleem ligt en bekijkt hij samen met de leerling en zijn ouders welke oplossingen mogelijk zijn. Omdat de SBI-er ook lid is van het interne zorgteam en het ZAT zijn de lijnen naar de hulpverlening kort en kan snel actie worden ondernomen.

Dat is belangrijk omdat het voor jongeren belangrijk is om een perspectief te hebben. Tijdens de gesprekken wordt daarom altijd gekeken naar de relatie tussen wensen en mogelijkheden. Blijkt daaruit dat een leerling niet op de juiste plek zit dan wordt gekeken naar een ander geschikt opleidingstraject. Om de overgang naar een andere opleiding zonder problemen te laten verlopen, blijft de SBI-er de leerlingen ook binnen het MBO of een andere VMBO school volgen. Zo is een warme overgang gegarandeerd.

Colofon

Binden & Bouwen:

de West-Brabantse aanpak van schooluitval in de praktijk,
is een uitgave van de Regiegroep van RMC-regio 34.

Eindredactie

Herman Pranger

Vormgeving

Reinder Mollema

Fotografie

Ruben van de Ven

Suzanne de Nijs

Productie

Fanny Nieberg

Dienst Marketing & Communicatie

ROC West-Brabant

Oplage

500 exemplaren

Binden & Bouwen is mogelijk gemaakt door subsidie van
Het Ministerie van Onderwijs & Wetenschappen,
ROC West-Brabant en de Regiegroep RMC-regio 34.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

